

Jämställda löner för Sverige framåt

NÄRODLAD
POLITIK

Centerpartiet

Sverige ska vara ett jämställt land där män och kvinnor behandlas lika. Där vi bedöms som de individer vi är och efter vilka insatser vi gör. Där kön inte står i vägen för människors möjligheter att leva sina egna liv. Där alla ges samma möjligheter. För Centerpartiet är detta helt grundläggande.

Ojämställdheten finns med genom hela livet, i hela samhället. Kvinnor och män har inte samma möjligheter. Det måste vi förändra. Idag görs alldeles för lite.

Sverige behöver ett politiskt ledarskap som kan prioritera jämställdheten. En av de stora utmaningarna är de ojämställda lönerna. Centerpartiet står för ett ledarskap som når konkreta resultat i jämställdhetsarbetet. När Socialdemokraterna vänder jämställdheten ryggen tar vi jämställdheten framåt.

Det krävs ett nytt ledarskap för jämställdheten. Ett ledarskap som står för resultat, som prioriterar jämställdheten och som kan uppnå verklig förändring. Centerpartiet går till val på ökad jämställdhet. Vi går till val för att arbeta för jämställda löner. Vi går till val för att jämställdhet för Sverige framåt.

Centerpartiets förslag

Skapa jämställda löner i statlig sektor under nästa mandatperiod

Staten har som en part på arbetsmarknaden ett stort ansvar i att säkerställa jämställda löner. Därför vill Centerpartiet satsa 6,4 miljarder under den kommande mandatperioden för jämställda löner och för att radera ut den oförklarade löneskillnaden i den statliga sektorn.

Säkra jämställda löner även i privat sektor och kommuner och landsting

Ojämställda löner är lika oacceptabelt oavsett var de finns. För att uppnå jämställda löner på hela arbetsmarknaden krävs det också krafttag från övriga arbetsgivare. Centerpartiet kommer därför ta initiativ till att efter valet möta parterna på arbetsmarknaden för att säkerställa att

också de snarast tar tag i de oförklarade löneskillnaderna. Tillsammans med arbetsmarknadens parter vill vi föra jämställdheten framåt.

Nå en överenskommelse om att möta de strukturella löneskillnaderna

De oförklarade löneskillnaderna är fullständigt oacceptabla. Detta vill vi med våra förslag åtgärda. Men det finns också strukturella löneskillnader, som är mer komplicerade men fortfarande väldigt viktiga att åtgärda. Centerpartiet kommer därför också ta initiativ till en överenskommelse mellan arbetsmarknadens parter om att mota de strukturella löneskillnaderna.

Ojämsställdheten på svensk arbetsmarknad

Löneskillnad i siffror

Löneskillnaden mellan kvinnor och män var förra året (2017) 11,3 procent, enligt Medlingsinstitutet, den myndighet som ansvarar för officiell lönestatistik. Kvinnors genomsnittliga månadslön var 31.700 kronor och männens var 35.700 kronor.¹ En kvinna tjänar alltså i genomsnitt 4.000 kronor mindre i lön varje månad när alla deltidslöner är uppräknade till heltidslöner och alla timlöner är omräknade till månadslöner.

När hänsyn tas till skillnader i yrke, sektor, utbildning samt ålder återstår enligt Medlingsinstitutet en oförklarad löneskillnad på 4,3 procent mellan kvinnor och män.² Omräknat till ett 40-årigt arbetsliv motsvarar denna oförklarade löneskillnad nästan 2 miljoner kronor i utebliven lön för kvinnan, lägg därtill utebliven pension.

Löneskillnaderna har sakta minskat, 1996 var kvinnors löner 83 procent av männens. Tjugo år senare ligger siffran på 88 procent.³ I diagram 1 redovisas kvinnors lön i procent av mäns sett till genomsnittslön.

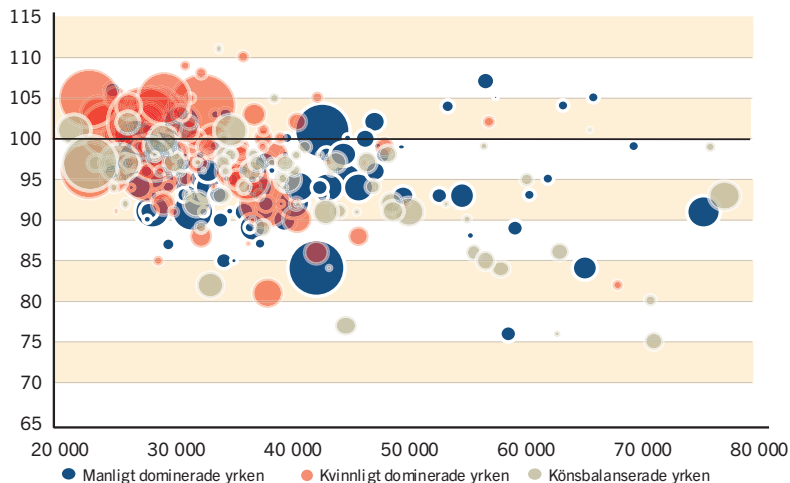
¹ Medlingsinstitutets rapport Löneskillnader mellan kvinnor och män 2017.

http://www.mi.se/files/PDF-er/att_bestalla/loneskilnader/skillnaden17.pdf

² Ibid.

³ SCB: På tal om kvinnor och män 2018. https://www.scb.se/contentassets/528dd6d-093b64a38895735f333a89a8a/le0201_2017b18_br_x10br1801.pdf

Diagram 1. Kvinnors lön i procent av mäns, genomsnittslön, storlek och andel kvinnor för respektive yrke, hela ekonomin, år 2017

Källa: Medlingsinstitutet ⁴

Diagram 1 visar att ju högre andel kvinnor som finns i ett yrke, desto lägre är genomsnittslönen. Arbetsmarknaden är fortfarande starkt könssegregerad och yrken där de flesta kvinnor är verksamma i värderas och lönesätts lägre än mäns, här sker en så kallad värdediskriminering. Men kvinnors arbetsinsatser värderas också lägre när de är verksamma i samma yrken som män.

Kvinnor arbetar också i större utsträckning inom offentlig sektor där möjligheterna till lönekarriär är begränsade. Kvinnor tar ett större ansvar för hem och familj, tar längre föräldraledighet och vabbar mer än män. De jobbar deltid i större utsträckning. Bortavaro från arbete hämmar löneutveckling och karriär.

Detta räcker dock inte som förklaring till de ojämsställda lönerna. Även när man tar hänsyn till att kvinnor och män arbetar inom olika yrken och sektorer, har olika utbildningsnivå, olika arbetstid och olika ålder

⁴ Medlingsinstitutet (2018) Löneskillnader mellan kvinnor och män 2017 – Vad säger den officiella lönestatistiken?

är det som kallas för den oförklarade löneskillnaden 4,3 procent. Variationen på löneskillnader mellan olika sektorer är stor. Den största oförklarade löneskillnaden finns bland tjänstemän i privat sektor, 6,5 procent. Den minsta löneskillnaden har kommunerna 0,3 procent. Inom staten är den oförklarade löneskillnaden 4,0 procent. ⁵ Se diagram 2.

Diagram 2. Kvinnors lön i procent av mäns lön år 2017

	Ovägd andel	Ovägd skillnad i procent	Standardvägd andel	Standardvägd skillnad i procent
Samtliga sektorer	88,7	11,3	95,7	4,3
Privat sektor	89,1	10,9	94,7	5,3
Arbetare	90,0	10,0	96,4	3,6
Tjänstemän	82,9	17,1	93,5	6,5
Offentlig sektor	89,9	10,1	98,1	1,9
Kommuner	96,9	3,1	99,7	0,3
Landsting	79,4	20,6	96,2	3,8
Staten	93,5	6,5	96,0	4,0

Källa: Medlingsinstitutet ⁶

Dagens lagstiftning

Sverige har åtagit sig och lagstiftat om lika lön för likvärdigt arbete vid flera tillfällen. 1962 ratificerade Sverige ILO-konventionen om lika lön för arbete av lika värde. 1980 ratificerades FN:s konvention om utrotande av all slags diskriminering av kvinnor samtidigt som Sverige fick sin första jämställdhetslag, lagen (1979:111) om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet. Sedan 1994 ska EU-rätten och dess bestämmelser om lönediskriminering tillämpas i Sverige. Ingen av dessa rättsliga interventioner har lett till förväntat resultat, även om löneskillnaderna minskat i jämförelse med vad som gällde före 1960.⁷

Den 1 januari 2017 började nya regler i diskrimineringslagen att gälla. Arbetsgivare har fått ett utvidgat ansvar att bedriva aktiva åtgärder mot diskriminering i arbetslivet och ska också årligen genomföra en lönekartläggning. Vid minst tio anställda ska arbetet dokumenteras.

Trots att lagstiftning finns på plats har vi fortfarande inte jämställda löner.

⁵ Medlingsinstitutet (2018) Löneskillnader mellan kvinnor och män 2017 – Vad säger den officiella lönestatistiken?

⁶ Medlingsinstitutet (2018) Löneskillnader mellan kvinnor och män 2017 – Vad säger den officiella lönestatistiken?

⁷ Konsten att upprätthålla löneskillnader mellan kvinnor och män : En rättssociologisk studie av regler i lag och avtal om lika lön Svenaeus, Lena

Den oförklarade löneskillnaden i offentlig sektor

Baserat på den senast tillgängliga statistiken över lönesummor och arbetsgivaravgifter per sektor⁸ och Medlingsinstitutets standardvägda skillnad i lön mellan kvinnor och män kan vi konstatera att den oförklarade löneskillnaden, sett till totala lönesummor, i offentlig sektor är stor. Totalt i storleksordningen 6,3 miljarder för 2018.

Staten har som arbetsgivare ett ansvar. Centerpartiet tänker inte acceptera ojämställda löner. Vi budgeterar för och tänker driva på för att uppnå jämställda löner under kommande mandatperiod. När andra tycker att det var bättre förr, vill Centerpartiet framåt. Nästa mandatperiod ska vi uppnå jämställda löner i den statliga sektorn och ta tag i de oförklarade löneskillnaderna i övriga sektorer. Tillsammans med arbetsmarknadens parter ska vi föra jämställdheten framåt.

Vi gör det för att det vi vill bekämpa orättvisor. Vi gör det för att vi står upp för alla människors lika rätt och värde. Vi gör det för att jämställdhet för Sverige framåt.

Centerpartiets satsning på jämställda löner i statlig sektor, miljoner kronor.

Budgettabell

År	2019	2020	2021	2022
Anslag för jämställda löner	700	900	1400	3400

⁸ SCB, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/lonesummor/lonesummor-arbetsgivaravgifter-och-preliminar-a-skatt-laps/pong/tabell-och-diagram/lonesummor-arbetsgivaravgifter-och-preliminar-a-skatt-fordelade-pa-sektorer/<2018-08-29>>